



TRANSATLANTTISET SUHTEET: YHDYSVALLAT JA KANADA

Euroopan unionilla, Yhdysvalloilla ja Kanadalla on demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja taloudellisia ja poliittisia vapauksia koskevat yhteiset arvot sekä samanlaisia ulkopoliittikkaan ja turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita. Tiivis yhteistyö ja strategiset suhteet Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa ovat edelleen EU:n ensisijaisia tavoitteita.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN ULKOPOLIITTISET SUHTEET

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltojen tiivis yhteistyö ja strategiset suhteet perustuvat yhteiseen historiaan ja yhteisiin demokraattisiin arvoihin. Ne ovat keskeisiä kummankin osapuolen turvallisuuden ja vaurauden kannalta. EU ja Yhdysvallat tekevät tiivistä yhteistyötä erinäisillä ulkopoliittikan aloilla, kuten terrorismin torjunnassa, turvallisuusyhteistyössä ja energiayhteistyössä sekä maantieteellisissä kysymyksissä, kuten Venäjä, Ukraina ja Länsi-Balkan.

Yhdysvalloissa 20. tammikuuta 2021 tapahtuneen vallanvaihdon myötä voidaan taas keskustella vahvemmassa transatlanttisesta kumppanuudesta ja määritellä se. Tämä tulee olemaan ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan elvyttää monenvälisillä foorumeilla tehtävää yhteistyötä ja vastata nykyisiin ulkoasioihin ja turvallisuuteen liittyviin haasteisiin ja kriiseihin, erityisesti maailmanlaajuiseen pandemiaan, talouden taantumaa, ilmastonmuutokseen, kauppaa häiritseviin tekijöihin, Kiinan nousuun, digitaaliseen muutokseen ja kasvavaan teknologiseen kilpailuun, sekä puolustaa demokratiaa ja ihmisoikeuksia.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN POLIITTISET SUHTEET TRANSATLANTTISESSA LAINSÄÄTÄJIEN VUOROPUHELUSSA

Euroopan parlamentin ja Yhdysvaltain kongressin suhteet ulottuvat vuoteen 1972. Niitä päivitettiin ja ne vakiinnutettiin, kun perustettiin transatlanttinen lainsäätäjien vuoropuhelu. Tätä vuoropuhelua käyvät Euroopan parlamentin jäsenet ja Yhdysvaltain edustajainhuoneen jäsenet parlamenttien välisissä kokouksissa, joita järjestetään kahdesti vuodessa vuorotellen Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Sitä pidetään Atlantin molemmin puolin hyvänä foorumina myönteiselle ja rakentavalle yhteistyölle. Näihin kokouksiin osallistuvat lainsäätäjät vaihtavat näkemyksiä molempia osapuolia kiinnostavista keskeisistä poliittisista kysymyksistä, kuten kauppaa- ja talousyhteistyöstä, turvallisuudesta ja puolustuksesta sekä sekaantumisesta vaaleihin. Vaikka näkemykset Atlantin molemmin puolin ovat monilta osin yhteneväiset,



lainsäätäjien keskusteluissa on ilmennyt myös erimielisyyksiä tärkeissä poliittisissa kysymyksissä. Transatlanttisen poliittisen vuoropuhelun merkitystä ei pidä väheksyä, sillä Yhdysvaltain kongressilla on paljon valtaa esimerkiksi päätettäessä maan osallistumisesta kansainvälisten kriisien ratkaisemiseen ja globaalihallintaan liittyvien elinten toimintaan. Parlamenttien välinen 83. kokous pidettiin Washingtonissa helmikuussa 2019. Kokouksen päätteeksi annetussa [yhteisessä julkilausumassa](#) korostettiin molempien osapuolten tahtoa tehostaa yhteistyötä yhteisten haasteiden edessä. Seuraava parlamenttien välinen kokous pidetään heti, kun maailmanlaajuinen terveystilanne sen sallii. Transatlanttisen lainsäätäjien vuoropuhelun yhteispuheenjohtajat, suhteista Yhdysvaltoihin vastaavan parlamentin valtuuskunnan varapuheenjohtajat, ulkoasiainvaliokunnan ja kansainvälisen kaupan valiokunnan sekä suhteista Kiinan kansantasavaltaan vastaavan valtuuskunnan puheenjohtajat antoivat elokuussa 2020 [yhteisen julkilausuman](#), jossa korostettiin transatlanttisen yhteistyön neljää päätavoitetta: akuutista terveyskriisistä selviäminen, nopea irtautuminen talouden taantumasta, transatlanttisen johtajuuden osoittaminen kansainvälisellä areenalla ja yhteistyön tekeminen Kiinan ja Venäjän kanssa.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN TALOUSSUHTEET

Transatlanttista kauppaa- ja investointikumppanuutta (TTIP) koskevien neuvottelujen keskeyttämisen jälkeen parlamentti hylkäsi 14. maaliskuuta 2019 päätöslauselmaluonnoksen, jossa suositeltiin sekä teollisuustuotteita että vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevien EU:n ja Yhdysvaltojen välisten kauppaneuvottelujen aloittamista, kun taas neuvosto hyväksyi 15. huhtikuuta 2019 neuvotteluohjeet teollisuustuotteiden tullien poistamisesta ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnista. Edeltäjiinsä verrattuna Trumpin hallinto omaksui olennaisesti erilaisen lähestymistavan EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasuhteisiin. Se asetti etusijalle kansalliset etunsa ja pyrki tasapainottamaan kauppavajetta muiden maiden kanssa. Se painosti kumppaneitaan asettamalla korkeita tulleja tietyille tuotteille suojellakseen omaa teollisuuttaan ja parantaakseen pääsyään kumppanimaiden markkinoille.

Yhdysvaltojen hallinto määräsi teräs- ja alumiinitulleja EU:lle 1. kesäkuuta 2018 ja on uhannut määrätä tulleja myös autoille. Samaan aikaan Yhdysvallat on kääntänyt selkänsä monenväliselle toimintatavalle WTO:n puitteissa. Tämä on kiristänyt Yhdysvaltojen kauppasuhteita EU:n ja muiden kumppaneiden kanssa. EU on tehnyt WTO:lle valituksen teräs- ja alumiinitulleista ja asettanut vastatulleja yhdysvaltalaisille tuotteille EU:n ja Yhdysvaltojen välisen kokonaiskaupan tasapainottamiseksi. Yhdysvaltojen kauppaedustajan ja kauppapolitiikasta vastaavan komission jäsenen välillä [21. elokuuta 2020](#) tehty sopimus tullien alentamisesta ("hammerisopimus") on kuitenkin askel kohti osapuolten välisen yhteistyön uudistamista. Parlamentti hyväksyi sopimuksen [26. marraskuuta](#).

Airbusin ja Boeingin siviili-ilma-aluksia koskeva kiista on nyt loppusuoralla. WTO:n riitojenratkaisuelimessä on todettu sekä EU:n että Yhdysvaltojen syyllistyneen rikkomisiin, koska ne ovat jatkaneet tiettyjen sääntöjenvastaisten tukien myöntämistä ilma-alusten valmistajilleen. WTO antoi 2. lokakuuta 2019 Yhdysvalloille luvan kantaa vastatulleja enintään 7,5 miljardin Yhdysvaltain dollarin (6,8 miljardin euron) arvosta EU:n viennistä. Rinnakkaisessa Boeingin tapauksessa [13. lokakuuta 2020](#) WTO



myönsi EU:lle oikeuden määrätä Yhdysvalloista peräisin olevalle tuonnille 4 miljardin Yhdysvaltain dollarin (3,6 miljardin euron) suuruisia tulleja. EU otti 9. marraskuuta 2020 käyttöön uusia tulleja Yhdysvaltojen alkoholituotteille, lentokoneille, juustoille, kaloille ja äyriäisille sekä muille tavaroille osana WTO:n hyväksymiä vastatoimia.

Komissio on johdonmukaisesti ilmoittanut Yhdysvalloille, että EU on valmis tekemään yhteistyötä oikeudenmukaisen ja tasapainoisen ratkaisun löytämiseksi lentokoneteollisuuden alalla. EU:n näkemyksen mukaan molemminpuolinen seuraamusten käyttöönotto vain aiheuttaisi vahinkoa yrityksille ja kansalaisille Atlantin molemmin puolin ja vahingoittaisi maailmankauppaa ja ilmailuteollisuutta laajemmin herkkänä ajankohtana. Heinäkuussa 2019 EU esitti Yhdysvalloille konkreettisia ehdotuksia uudesta lentokoneteollisuuden tukia koskevasta järjestelmästä ja etenemistavasta molempien nykyisten noudattamista koskevien velvoitteiden osalta.

Retoriikasta huolimatta EU:n ja Yhdysvaltojen taloudet muodostavat yhdessä yhä lähes 50 prosenttia koko maailman bruttokansantuotteesta ja kolmasosan maailmankaupasta.

Yhdysvallat oli vuonna 2019 EU:n suurin vientikohde 18 prosentin osuudella EU:n kokonaistavaraviennistä (Kiinan osuus oli 9,3 prosenttia). Yhdysvallat oli EU:n toiseksi suurin tuontimaa. Sen osuus EU:hun tuoduista tavaroista oli yhä 12 prosenttia.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen tavarakauppa 2017-2019 (miljardia euroa)

| Vuosi | EU:n tavaratuonti Yhdysvalloista | EU:n tavaravienti Yhdysvaltoihin | EU:n tase (tavarat) |
|-------|----------------------------------|----------------------------------|---------------------|
| 2017 | 203,3 | 324,2 | + 120,9 |
| 2018 | 213,3 | 351,2 | + 120,9 |
| 2019 | 232,0 | 384,4 | + 152,4 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Yhdysvallat on EU:n tärkein kumppani kansainvälisessä palvelukaupassa. Vuonna 2016 sen osuus EU:n kokonaisviennistä oli 26 prosenttia ja palvelujen tuonnista 31 prosenttia. Yhdysvaltoihin suuntautuvan EU:n palveluviennin vakaa kasvu kääntyi päinvastaiseksi vuonna 2016, kun viiden peräkkäisen ylijäämävuoden jälkeen kauppataase Yhdysvaltojen kanssa muuttui alijäämäiseksi. EU:n palveluvienti Yhdysvaltoihin kasvoi vuosien 2015 ja 2017 välillä, kuten myös sen palvelutuonti Yhdysvalloista. EU:n palveluviennin lasku vuonna 2016 johti kuitenkin 2,8 miljardin euron ylijäämään Yhdysvaltojen palvelukaupan taseessa EU:n kanssa, kun taas Yhdysvaltojen palveluviennin lasku vuonna 2017 johti 12,5 miljardin euron ylijäämään EU:n palvelukaupan taseessa Yhdysvaltojen kanssa.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen palvelukauppa 2016-2018 (miljardia euroa)

| Vuosi | EU:n palvelutuonti Yhdysvalloista | EU:n palveluvienti Yhdysvaltoihin | EU:n tase (palvelut) |
|-------|-----------------------------------|-----------------------------------|----------------------|
| 2016 | 192,5 | 160,0 | - 32,5 |



| | | | |
|-------------|-------|-------|--------|
| 2017 | 194,7 | 172,8 | - 21,9 |
| 2018 | 196,2 | 179,4 | - 16,8 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU ja Yhdysvallat ovat toistensa suurimmat investoijat, mutta vuosina 2016 ja 2017 kehitys ei ollut kauttaaltaan myönteistä. Yhdysvaltojen investointien virta EU:hun oli molempina vuosina negatiivinen ja Yhdysvalloista EU:hun tehtyjen sijoitusten kanta laski vastaavasti, kun taas Yhdysvaltoihin tehdyt EU:n investoinnit kasvoivat vuonna 2017 vuonna 2016 tapahtuneen vähäisen laskun jälkeen. Tämä kasvatti entisestään EU:n positiivista investointitasetta, joka oli 375,4 miljardia euroa vuonna 2018. Kahdenväliset suorat investoinnit, jotka ovat luonteeltaan pitkän aikavälin sitoutumista, ovat selvästi transatlanttisten kauppasuhteiden veturi. Tätä vahvistaa se, että emo- ja tytäryhtiöiden välinen kauppa EU:ssa ja Yhdysvalloissa muodostaa yli kolmasosan kaikesta transatlanttisesta kaupasta. Toistensa alueella toimivien eurooppalaisten ja amerikkalaisten yritysten arvioidaan työllistävän yli 14 miljoonaa ihmistä.

EU:n ja Yhdysvaltojen kahdenvälisen investointien kannat (miljardia euroa)

| Vuosi | Yhdysvaltojen suorat ulkomaiset investoinnit EU:hun | EU:n suorat ulkomaiset investoinnit Yhdysvaltoihin | Tase |
|--------------|--|---|-------------|
| 2018 | 1 806,0 | 2 181,4 | + 375,4 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU:N JA KANADAN POLIITTINEN VUOROPUHELU

Kanada on yksi EU:n vanhimmista ja läheisimmistä kumppaneista. EU:n ja Kanadan yhteistyö, joka perustuu yhteisiin arvoihin, pitkään jatkuneeseen tiiviiseen yhteistyöhön ja vahvoihin ihmisten välisiin yhteyksiin, on vahvistunut huomattavasti viime vuosina.

Kahdenväliset suhteet käynnistyivät 1950-luvulla taloudellisin perustein ja ovat kehittyneet läheiseksi strategiseksi kumppanuudeksi. EU ja Kanada tekevät tiivistä yhteistyötä maailmanlaajuisissa kysymyksissä, joita ovat esimerkiksi ympäristö, ilmastonmuutos, energiaturvallisuus ja alueellinen vakaus, ja ne ovat myös läheisiä kumppaneita G7- ja G20-maiden tapaamisissa. Kanada osallistuu säännöllisesti EU:n [yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatioihin](#) (esimerkiksi operaatiot Irakissa, Malissa, Ukrainassa ja palestiinalaisalueilla), ja se on osallistunut myös 20:een [EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntaan](#) vuoden 2005 jälkeen.

[EU:n ja Kanadan strateginen kumppanuussopimus](#), joka korvasi [vuoden 1976 puitesopimuksen](#), on laaja-alainen poliittinen sopimus, jonka tavoitteena on lujittaa [kahdenvälistä yhteistyötä erinäisissä ulkopoliittikan ja muiden alojen toimissa](#), joita ovat kansainvälinen rauha ja turvallisuus, terrorismin torjunta, kriisinhallinta, merten turvallisuus, globaalihallinta, energia, liikenne, tutkimus ja kehittäminen, terveys, ympäristö, ilmastonmuutos ja arktinen alue.



Kanada ja EU allekirjoittivat strategisen kumppanuussopimuksen EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja sopimus sai Euroopan parlamentin hyväksynnän helmikuussa 2017. Merkittävät osat sopimuksesta ovat olleet voimassa väliaikaisesti 1. huhtikuuta 2017 alkaen. Strategista kumppanuussopimusta sovelletaan täysimääräisesti sen jälkeen, kun se on [ratifioitu kaikissa jäsenvaltioissa](#). Yhteistyön helpottamiseksi näissä puitteissa on perustettu useita yhteisiä toimielimiä, ja virkamies- ja ministeritasolla on käyty tiivistä vuoropuhelua. Viimeisin [johtajien tapaaminen](#) Kanadan pääministerin sekä Eurooppa-neuvoston ja komission puheenjohtajien välillä pidettiin virtuaalisena 29. lokakuuta 2020.

PARLAMENTTIEN VÄLINEN VUOROPUHELU

Yli 40 vuoden ajan Euroopan parlamentin jäsenet ja heidän kanadalaiset kollegansa ovat kokoontuneet vuosittain parlamenttien välisissä kokouksissa, joita pidetään vuorotellen EU:ssa ja Kanadassa, keskustellakseen Kanadan ja EU:n poliittisesta kehityksestä ja vaihtaakseen näkemyksiä molempia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä, kuten kaupasta, ilmastonmuutoksesta ja muuttoliikkeestä. [Suhteista Kanadaan vastaava Euroopan parlamentin valtuuskunta](#) (joka koostuu parlamenttien väliseen kokoukseen osallistuvista parlamentin jäsenistä) tapaa vuoden mittaan säännöllisesti sidosryhmiä näiden parlamenttien välisten kokousten valmistelemiseksi. Strategisen kumppanuussopimuksen pohjalta 38. parlamenttien välinen kokous hyväksyi [yhteisen julkilausuman](#), jossa molemmat parlamentit sitoutuivat muuttamaan parlamenttien välisen kokouksen keskeytymättömäksi vuoropuheluksi säännöllisten lisäkokousten avulla ja sopivat, että se toimisi vastapainona muille strategisella kumppanuussopimuksella perustetuille elimille. Maaliskuussa 2019 järjestettiin [40. parlamenttien välinen kokous](#) Strasbourgissa.

EU:N JA KANADAN TALOUSSUHTEET

[Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus](#) on tulosta myönteisestä kehityksestä EU:n ja Kanadan kauppasuhteissa viime vuosikymmenen aikana. Se on parantanut huomattavasti EU:n ja Kanadan talous-, kauppaa- ja investointisuhteita ja avannut markkinoita molempien osapuolten tavaroille, palveluille ja investoinneille, julkiset hankinnat mukaan luettuina. Sopimus on myös luonut mahdollisuuksia kestäväan kasvuun ja heijastanut yhteisiä arvoja kauppaa ja kestäväa kehitystä koskevan luvun ja [laajan vuoropuheluvalikoiman](#), muun muassa sen säännöllisen kansalaisyhteiskuntaforumin, kautta.

Sopimus allekirjoitettiin EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja Euroopan parlamentti antoi sille hyväksyntänsä 15. helmikuuta 2017. EU:n toimivaltaan kuuluvien osien väliaikainen soveltaminen alkoi 21. syyskuuta 2017. Sopimusta sovelletaan täysimääräisesti sen jälkeen, kun se on ratifioitu kaikissa jäsenvaltioissa. Kesäkuussa 2020 [Luxemburgista](#) tuli 14. jäsenvaltio, joka ratifioi sopimuksen.

Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus on myös EU:n ensimmäinen kahdenvälinen taloussopimus, johon sisältyy erityinen investointituomioistuinjärjestelmä sijoittajien ja valtioiden välisten riitojen ratkaisemista varten. Investointituomioistuinjärjestelmä



on luonteeltaan innovatiivinen, ja julkinen keskustelu siitä ei ole monissa maissa vielä päättynyt, joten se jätetään sopimuksen väliaikaisen soveltamisalan ulkopuolelle. Laaja-alaisessa talous- ja kauppasopimuksessa mainitaan myös selkeästi hallitusten oikeus sääntelyyn yleisiä tarkoituksia varten kansanterveyden, turvallisuuden, ympäristön, yleisen moraalin sekä sosiaaliturvan ja kuluttajansuojan alalla.

Sopimuksen ensimmäisen vuoden aikana [vientä Kanadaan kasvoi kaiken kaikkiaan seitsemän prosenttia](#), ja koneiden, lääkkeiden ja maataloustuotteiden vienti kasvoi vielä enemmän.

Kanada ja EU ovat molemmat kärsineet uusista Yhdysvaltojen teräs- ja alumiinitulleista ja ovat yhtä mieltä siitä, että tullit eivät ole taloudellisesti perusteltuja eivätkä yhteensopivia WTO:n sääntöjen kanssa. EU ja Kanada sekä muut sääntöihin perustuvaa kauppajärjestelmää puolustavat tahot ovat tehostaneet vuoropuheluaan kauppaan liittyvistä kysymyksistä.

Vuonna 2019 EU oli Yhdysvaltojen ja Kiinan jälkeen Kanadan kolmanneksi suurin kauppakumppani, ja sen osuus Kanadan koko tavaraviennistä ja -tuonnista oli 8,1 prosenttia. Vuonna 2019 EU:n tavaravienti Kanadaan oli arvoltaan 38,3 miljardia euroa ja tavaratuonti Kanadasta 20,2 miljardia euroa. Kanada oli EU:n kansainvälisten kauppakumppaneiden joukossa 12. sijalla vuonna 2019. Koneet, mineraalituotteet, kuljetusvälineet ja kemikaalit kuuluvat tärkeimpiin tuotteisiin kumppaneiden keskinäisessä tavarakaupassa.

EU:n ja Kanadan välinen tavarakauppa 2017-2019 (miljardia euroa)

| Vuosi | EU:n tavaratuonti Kanadasta | EU:n tavaravienti Kanadaan | EU:n tase (tavarat) |
|-------|-----------------------------|----------------------------|---------------------|
| 2017 | 18,2 | 32,2 | + 14,0 |
| 2018 | 19,5 | 35,2 | + 15,7 |
| 2019 | 20,7 | 38,3 | + 17,6 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Palvelukauppa on merkittävä osa EU:n ja Kanadan kauppasuhteita. Vuonna 2018 EU:n palveluviennin arvo Kanadaan nousi 19,6 miljardiin euroon ja EU:n palvelutuonnin arvo Kanadasta nousi 13,2 miljardiin euroon. Kuljetus, matkailu, vakuutus ja viestintä ovat esimerkkejä aloista, joilla EU:n ja Kanadan palvelukauppa on vilkasta.

EU:n ja Kanadan välinen palvelukauppa 2016-2018 (miljardia euroa)

| Vuosi | EU:n palvelutuonti Kanadasta | EU:n palveluvienti Kanadaan | EU:n tase (palvelut) |
|-------|------------------------------|-----------------------------|----------------------|
| 2016 | 10,2 | 15,6 | + 5,4 |
| 2017 | 11,3 | 16,9 | + 5,6 |
| 2018 | 13,5 | 19,6 | + 5,9 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Suorina ulkomaisina investointeina EU ja Kanada ovat investoineet toistensa talouksiin lähes yhtä paljon. Vuonna 2018 EU teki suoraa ulkomaisia investointeja



Kanadaan 392,2 miljardin euron edestä. Kanadan investoinnit EU:hun olivat arvoltaan 397,3 miljardia euroa.

EU:n ja Kanadan kahdenvälisten investointien kannat (miljardia euroa)

| Vuosi | Kanadan suorat ulkomaiset investoinnit EU:hun | EU:n suorat ulkomaiset investoinnit Kanadaan | Tase |
|--------------|--|---|-------------|
| 2018 | 397,3 | 392,2 | - 5,1 |

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Tuula Turunen / Leon Peijnenburg
12/2020

